

Huiselijk geweld en middelengebruik

Soenita Ganpat

Het Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving (IVO) te Rotterdam organiseert viermaal per jaar een seminar. Deze seminars worden aangekondigd op de website (www.ivo.nl) en zijn voor een ieder vrij toegankelijk. Op 19 september 2006 was er een minisymposium over huiselijk geweld en middelengebruik. Vier deskundigen gaven een presentatie: Brigitte Boon (onderzoekscoördinator IVO), Klaasjan Hajema (epidemioloog, GGD Zuid-Limburg), Philip Kroonenberg (psychotherapeut, De Waag) en Renate Kuhl (reclasseringswerker, De Grift).

Het symposium begon met een overzicht van de belangrijkste bevindingen uit internationale studies op het gebied van huiselijk geweld en middelengebruik, gepresenteerd door Boon. Uit de literatuurstudie wordt duidelijk dat er beduidend meer bekend is over de relatie tussen huiselijk geweld en alcohol in vergelijking tot andere middelen. Gebleken is dat in 32 tot 55% van de gevallen van partnergeweld sprake is van alcoholgebruik. Het drinkpatroon is een belangrijke voorspeller van toekomstig partnergeweld. Zwaar drinken, 'binge'-drinken en frequent drinken hangen het meest samen met partnergeweld. Opmerkelijk is dat probleemdrinkers een groter risico lopen om zelf slachtoffer te worden van partnergeweld. Opvallend is ook dat grote verschillen tussen partners in drinkpatroon de kans vergroot op ruzie en fysiek geweld.

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat partnergeweld en middelengebruik met elkaar samenhangen, maar de vraag is hoe dit verband precies te verklaren is.

Zo kan er enerzijds sprake zijn van een direct verband, aangezien alcoholgebruik een negatief effect heeft op het cognitief en fysiek functioneren. Daarnaast kan de verwachting dat alcohol tot agressie leidt ook direct van invloed zijn op het plegen van partnergeweld. Anderzijds kan er sprake zijn van een indirecte relatie, doordat problematisch alcoholgebruik tot allerlei gezinsproblemen kan leiden en zo de kans op partnergeweld vergroot. Verder kan de samenhang tussen alcoholgebruik en partnergeweld ook verklaard worden door een onderliggende factor, zoals een antisociale persoonlijkheidsstoornis.

Tot slot haalde Boon het volgende citaat van Leonard (2005) aan: 'Alcohol is noch een noodzakelijke, noch een voldoende oorzaak van huiselijk geweld.' Wel bevestigt Leonard dat alcoholgebruik bijdraagt aan het optreden van huiselijk geweld. Hiervoor is inmiddels voldoende bewijs verzameld in de internationale literatuur.

Hajema presenteerde cijfers uit een bevolkingsonderzoek over middelengebruik en huiselijk geweld. Uit een gezondheidsenquête die afgenomen werd onder de algemene bevolking in Zuid-Limburg wordt duidelijk dat 3% van de ondervraagden slachtoffer is geweest van huiselijk geweld, terwijl 4% van de ondervraagden zich eraan schuldig heeft gemaakt. Uit dit onderzoek wordt duidelijk dat het vooral jonge gescheiden mannen met thuiswonende kinderen zijn die het grootste risico lopen om huiselijk geweld te plegen. Ook in dit onderzoek wordt ondersteund dat er een positief verband is tussen middelengebruik en huiselijk geweld.

Philip Kroonenberg ging in op de behandeling van huiselijk geweld bij De Waag in Den Haag. De Waag richt zich primair op de behandeling van het geweld. Middelenverslaving hoort daar in principe niet bij. Incidenteel kan het echter wel voorkomen dat er daders tussen zitten die middelen gebruiken. In dat geval zijn

Soenita Ganpat (✉)
S.M. Ganpatis onderzoeksassistent bij het Instituut voor
Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving (IVO),
Heemraadssingel 194, 3021 DM Rotterdam. E-mail:
ganpat@ivo.nl.

er drie mogelijkheden: de dader wordt verwezen naar de Verslavingszorg, er volgt een parallelbehandeling met de Verslavingszorg of er volgt alleen een behandeling bij De Waag. Kroonenberg benadrukte dat het in alle gevallen niet voldoende is als de dader met het gebruik stopt of sterk mindert, aangezien het probleem zich in een ander gedrag zal manifesteren. De rol die middelengebruik speelt bij het tot stand komen van het geweld moet duidelijk worden, en dient binnen de behandeling te worden aangepakt.

Kuhl besprak de ervaringen met de ketenzorg rondom daders van huiselijk geweld vanuit de verslavingsreclassering. De justitiële verslavingszorg is een onderdeel van de Stichting Reclassering Nederland. Cliënten komen op onvrijwillige basis bij de verslavingszorg terecht, doordat zij verslaafd zijn of probleemgebruikers zijn. In de afgelopen twee jaar zijn er opvallend veel mensen bij de verslavingszorg opgenomen die onder invloed van middelen huiselijk geweld hebben gepleegd. De verslavingsreclassering functioneert dan als een brug tussen strafrecht en zorg. Hierbij verwijst zij de betrokkene naar de juiste instantie. Wanneer er zowel sprake is van huiselijk geweld als van middelengebruik, is een goede samenwerking met diverse instanties van wezenlijk belang om gezamenlijk de ketenzorg vorm te geven.

Boon ging in op de prevalentie van middelengebruik bij daders die in behandeling zijn bij De Waag. Het betreft een gezamenlijk onderzoek van De Waag (door

Joan van Horn) en het IVO, waarbij zowel bij de politie als bij De Waag data zijn verzameld om het dadertraject in kaart te brengen. Bij de politie worden de kenmerken van huiselijk geweld geregistreerd wanneer er melding of aangifte wordt gedaan. Bij De Waag komen de kenmerken van huiselijk geweld aan het licht bij de intake van de pleger. Bij de politie wordt daarbij niet standaard gevraagd naar eventueel middelengebruik, terwijl dit bij De Waag wel het geval is.

Uit eerste analyses van de cijfers uit beide registraties blijkt dat circa 30% van de plegers van huiselijk geweld chronisch middelen gebruikt; circa 30% van de plegers gebruikt middelen ten tijde van het delict. Dit betreft waarschijnlijk een onderschatting, aangezien er geen speciale meetmethode gebruikt wordt om het middelengebruik te meten. Boon benadrukte dan ook het belang om dit aspect goed te meten. Boon concludeerde dat onduidelijk is wat precies de aard is van de samenhang tussen middelengebruik en (recidive van) huiselijk geweld bij de Nederlandse daders, en dat toekomstig onderzoek bij daders in behandeling dit moet verhelderen.

Literatuur

Leonard, K. (2005). Alcohol and intimate partner violence: when can we say that heavy drinking is a contributing cause of violence? *Addiction*, 100, 422–425.